

Het Wordingsverhaal van het volk Comarli

Aan het eind van de aantekeningen van Julius Viator, de romeinse amateur-taalkundige, bevindt zich een interessant gedeelte, waar Lisette en ik door alle emotionele gebeurtenissen niet aan toe gekomen waren. Maar nu alles wat bezonnen is lijkt het me toch wat meer aandacht te verdienen. Het betreft het Scheppingsverhaal, of eigenlijk meer het Wordingsverhaal, zoals dat door de Comarli overgeleverd is.

Het volgt hier, met de inleidende opmerkingen van Julius. De vertalingen, zowel van het Latijn als van het Comarli, zijn van Lisettes vriendin Monique.

Bert Ouddorp

* * * * *

Na mijn studie van de taal van het barbarenvolk Comarli stelde ik meer belang in hun cultuur dan ik in aanvang deed.

Hoewel in andere zaken zeer behulpzaam, bleken zij weinig bereid omtrent dit onderwerp inlichtingen te verschaffen. Uiteindelijk slaagde ik erin, een der oudste inwoners ertoe te bewegen hierover te vertellen. Het kostte mij twee *denarii* en vele bekers mede.

Het betreft het verhaal van de schepping van de wereld. Helaas moet ik de lezer een vertaling schuldig blijven, omdat dringender zaken mij de tijd daarvoor niet gunden.

Elicv

Cimi tactvarve tv, tvrtv siati an. Cartv v tacti, dorola v dorolv, libv v marv; tvrtvar siatir an. Cartv lafiati tacti i; siati saslae-tvrtvlae, ante vitiati vn tis-anae.

Milte mv milte mv milte sodrar dori, cartv ciati siclv. Siciati falcvmar blani, vabar tarnae i cvaitvar cvaitas-fiste v granvar setvn cvsar tv. Siatir dro sicvreti tis tv; revitiati tis-anae tvrdae tactvarve li i.

Tvrtv li pariati tis vnlaif taif per, dae tiati difa tis. V vrtiati tis-anae tv: Cvo mati, da soi falcvmar i, cvaitvar i v granvar setvn i? Cvo mati da soi?

Vnvtv li stvniati taif tis, v sitengiati tis-anae tv cvo mvati cvsar vitv tv. Sagiati tis-anae tv do: Soi saslae-tvrtvlae, ante vnvaeti tacti tv oive aristati da gadroi vitv. Facvo ois-anae fri tacti vt, v virfvo macv la obet. Tvrlan antvr i, facvo ois-anae fri v baervo tacti formv tv.

De Wording

Bij het begin der dingen was alles één. Geest en stof, leven en dood, verleden en toekomst; zij allen waren één. De geest sliep in de stof; alom tegenwoordig was hij, doch hij kende zichzelf niet.

Na duizend maal duizend maal duizend jaren had de geest een droom. Hij zag de besneeuwde bergtoppen, de draaikolken in de snelstromende rivieren en de zandkorrels aan de stranden. Zij waren als spiegels voor hem; in elk van deze dingen herkende hij zichzelf.

Dit alles vervulde hem met een diepe onrust, die hem deed ontwaken. En hij sprak tot zichzelf: Hoe kan het, dat ik ben in de bergtoppen, in de waterstromen en in de zandkorrels? Hoe kan het dat ik ben?

Deze onwetendheid kwelde hem diep, en hij overlegde bij zichzelf hoe hij tot kennis zou kunnen geraken. Aldus zeide hij tot zichzelf: Ik ben alom tegenwoordig, maar mijn gebondenheid aan de stof verhindert mij kennis te vergaren. Ik zal mij vrijmaken van de stof, en er macht over krijgen. In heel deze wereld zal ik mij vrijmaken, en de stof tot vorm brengen.

Milte mv milte mv milte sodrar dori nvot, der siatir dro an socvm cartv pore, tacti ciati sedi formv tv. Cvaiar vanvliatir formvar libvhve per, Ivan siati daeci cerbiar v cerbicv per, v tairvar sligas siatir tvtae.

Ante cartv, ristas so-socvin i, siciati tvrtv li obet v siati ecapi tvanv per. V sitengiati tis-anae tv do: Pictvar svimatir scvne, cerbiar ricatir tentasitae v tairvar sligas satir fiste v mastarne. Ante vrtatir vn v egrifatir ois vn. Coi tv forma cartv v tacti libasar tv, der rectatir cvrtiar anae dro oi, tvda moi virfa vitv ois-anae v tvrlan obe, sidas tirs tv.

Milte mv milte mv milte sodrar dori reti, cartv v tacti siatir formi libasar tv, der cvrteriatir tvrlan obe, baeras-fivrt tirve anae. V cartv vaciati nomi Com tirs, v nomiatir tis Mvbicvm. Do sagiatir: Dvt ors-tvrtvar cor sedi fivrt tis vt.

Cvaiterv Cvmv

Di, Mvbicvm siati pari friati taif per, perda vitvati v egrifvati tvrlan, cilpi Com per, dae hvnciati vitv tvt, dro tis-anae.

Com mvriati tis-anae v esiatu tvtae. Ante litiati sidae, vage tengi pore tis vt. Rectiati seti v gvdv vitv obe, v trigiati gadra seticvm tvtv-er tvdo. Ano comarlvn acamiati vano; camvar siatir tvtae v tvrlan siati sagas-vain volae.

Tvrtv li pariatu Mvbicvm vain taif per. Vainiati vainituar stvnae, der cvaitiatir tvrlan antvr obet v aivriatir tvrtv libasar.

Tvtrantvc socvmar v solvnar dori, redigiati tis-anae v siciati tvrlan obet. V sicvadvi, tvrcomar siati vngici vn cvaiterv i. An picas nomi Picv, siati comi tive Vabati v cindiar tirve tv, batv tive i dro tvrlan siati cvaitu obet.

Mvbicvm rectiati tis-anae Vabati tv v sagiati: Cindi!

Dae siciati obe v revrtiatu: Vrtvadvi, Mvbicvm. Cindi dvive odati.

Na opnieuw duizend maal duizend maal duizend jaren, welke voor de geest als één dag waren, was de stof tot vorm gekomen. De wateren wemelden van de levensvormen, het land was bedekt met grassen en kruiden, en het kruipend gedierte was talrijk.

Doch de geest, rustend in de avondzon, bezag dit alles en werd door twijfel bevangen. En hij overlegde aldus bij zichzelf: De vissen zwemmen sierlijk, de kruiden geuren aangenaam en het kruipend gedierte is vlug en lenig. Maar zij spreken niet en verstaan mij niet. Ik moet geest en stof vormen tot wezens die dezelfde vragen stellen als ik, opdat ik tezamen met hen kennis van mijzelf en de wereld kan verwerven.

Na nogmaals duizend maal duizend maal duizend jaren waren geest en stof gevormd tot wezens die zich, net als hun voortbrenger, verwonderden over de wereld. En de geest gaf hen de naam Mens, en zij noemden hem *Mvbicvm*, de Grote Moeder. Want, zo zeiden zij, wij allen zijn immers uit haar voortgekomen.

De Grote Vloed

Mvbicvm nu was vervuld van een diepe vreugde, omdat zij middels de Mens, die evenals zij naar kennis dorstte, zichzelf en de wereld zou leren kennen en begrijpen.

De mens vermenigvuldigde zich en werd talrijk. Maar reeds spoedig liet hij zich afleiden van de hem toebedachte weg. Hij stelde bezit en genot boven kennis, en trachtte steeds meer rijkdom te vergaren. Het ene volk stond tegen het andere op; oorlogen waren talrijk en de aarde was vol van weeklaag.

Dit alles vervulde *Mvbicvm* met een diepe smart. Zij weende bittere tranen, die de gehele aarde overspoelden en alle levende wezens verzwolgen.

Na veertig dagen en nachten hervond zij zichzelf en overzag de wereld. En zie, niet iedereen was in de vloed vergaan. Een visser, genaamd Picv, bevond zich met zijn vrouw Vabati en hun kinderen in zijn boot, toen de aarde overspoeld werd.

Mvbicvm richtte zich tot Vabati en zeide: Dochter!

Deze zag op en antwoordde: Spreek, Grote Moeder. Uw dochter luistert.

V Mvbicvm vrtiati tis tv, v sagiati: Sati vn sitv da comar eraifatir v amaratir tirs-anae. Cartv oive sati pari vain per. Laetor baera care da dae abaervati vn nvot. Baeroi dvis tv a vlafa dae obe, v a arista com stvny tv.

Vabati revrtiati: Vaidvo tacv li tv cartv oive antvr tv, v vnanta vn vaede dvive, o Mvbicvm!

Di, Picv v cindiar tirve coriatir tvrtv li, v cvsiatir pari tenti-anive taif per.

V giciatir lvan obet v rectiatir hvam. Cindiar tirve cvmiatir v bridiatir tirs-anae. V Vabati siciati tv da tvrtvar libiatir tirs-anae tv paci i; tvrtv tvaniar esiatir legi tis fivr, dvt siati vitae-tvrtae. Siati aniti tvrtvlae v erictiati altvti cvmv.

Dro Vabati mariati, tacv tive siati taci tra cindi ano tive per. Sitvti cvmv atailiati comarlvam, v Mvbicvm siciati da tvrtv li siati sitv.

Hvammvbive esati recti

Tvtv mvidorar dori, raedasi Vitasi libiati Talvsolv i, v sicasi Parae Cvaivabe i. Tvanar siatir pristi v aniti tvrtae sicvtiar taif v raediar vitae per.

Tvan comvar ciatir tvani an taile bodvhve obet, v legiatir cvrtiti Vitasi fivr.

Ano vrtiati tis tv, v sagiati: Cvae ciati anaidi tamar limvhve bodvlar orve tv. Combodv oive ciati rerecti tirs, ante locv parvn obe; tvcan-tvan paetvar tvtv tven rectv oive tv.

Comsidas tive vrtiati tvas: Par anae staecoi li, comi aniti, coi reloci tamar ani v avitv tv. Combodv oive vtengati tis-anae.

Vitasi tengiati v vrtiati: Tvanar tacvadvir canv volae tamatiarve v tvrdae laetvati creba limv dae tengati recte. Limv parae sati mesi tv i la; rectvadvir tamar limvhve la.

En Mvbicvm sprak tot haar en zeide: Het is niet goed dat mensen elkaar beroven en doden. Mijn hart is vervuld van verdriet. Laat ons zorg dragen dat dit niet opnieuw geschiedt. Ik draag u op hierover te waken, en de mens van het kwaad af te houden.

Vabati antwoordde: Met geheel mijn hart zal ik me aan deze taak wijden, en uw vertrouwen niet beschamen, o Grote Moeder!

Picv en hun kinderen nu hoorden dit alles, en raakten vervuld van een diepe eerbied.

En zij gingen aan land en bouwden een huis. Hun kinderen groeiden op en verspreidden zich. En Vabati zag erop toe dat allen in vrede met elkaar leefden; alle geschillen werden aan haar voorgelegd, want zij was zeer wijs. Zij was alom geëerd en bereikte een hoge ouderdom.

Toen Vabati stierf werd haar taak overgenomen door haar oudste dochter. Grote voorspoed viel het volk ten deel, en Mvbicvm zag dat dit alles goed was.

De bouw van de tempel

Vele generaties later leefde in Talvsolv de raadvrouw Vitasi, en in Cvaivabe de zieneres Parae. Zij beiden waren zeer geroemd en geëerd om hun diepe inzichten en wijze raadgevingen.

Twee mannen hadden een geschil omtrent een stuk grond, en legden het vraagstuk voor aan Vitasi.

De eerste sprak tot haar en zeide: Het vee heeft de grenspalen tussen onze landerijen omver gelopen. Mijn buurman heeft ze weer opgericht, maar op de verkeerde plaats; twaalf voet teveel naar mijn kant.

Hierop sprak zijn metgezel: Zowaar ik hier sta, geëerde vrouwe, ik heb de palen naar eer en geweten teruggeplaatst. Mijn buurman vergist zich.

Vitasi dacht na en sprak: Neemt beiden een handvol twijgen en laat elk van u daarmee de grens uitzetten welke hij juist acht. De werkelijke grens ligt daar midden tussen; plaats daar de grenspalen.

Regici Ivan tirs tv, tvanar siatir paciae-vn raedi li tv, dvt tvrdae tengiati a sa recte siae. Sitengiatir tirs-anae tv, v sagiatir: Caepor cvsvor lobitvn i? Laetvor lega cvrtiti li Parae fivr; sati vitae tvrtae, v mvati vaca raedi ors siae.

Cas cori cvrti, Parae vrtiati v sagiati: Mvmvbiar orve mati aslvta li obet sitv-er dro libasar; dvt sati vn tailv cvan tvani i. Rectvadvir cvrti li mvmvbi orve Vabati tv, dae hvamati Mvbicvm tv. Facvati viti aslvty tive dvirs.

V giciatir hvam tvv v lvtiatir mvmvbi. V sicvadvi, sidv cracvar naidiati, limv obe dvagvnae, dae tviati raedi Vitasive vt.

Abaeri li esiatu viti dorvcvin, v comarlvan pristiatiir vitati tvan comiarve.

Ante Vitasi v Parae siatir vn paciae cvrtiti li. Maetiatiir tirs-anae Talvmesi i, v sitengiatir dae obet.

Parae vrtiati v sagiati: Braedi, sati vn sitv da comarlvan tvanatir vrtvar siae orve. Sati cvo lide, da acamvatir tirs-anae tvani tvas tv?

Vitasi ciati vgae tengi-siae li. Ante digiatir vn alicv cvrtiti li pore.

Diti la, comati iobv, altv canan sodrar; sediati bana tirs tvv, v ristiati staeca tirs mesi.

Vitasi esiciati tis v vrtiati: Cae sati, cvindi lobae? Sor tascvm, evrtas cvrtitiar lvdae.

Cvindi, nomi Asteri, siciati tis obe v revrtiati: Mvbicvm cati vrti ois tv. Vrtiati vrtvar tvas: Gicvadvi Vitasi v Parae tvv, v rectvadvi mesi tirs i. Tacv lvdae ligati scaldvar dvive obe.

Vitasi v Parae siatir trici it dae per.

Dae sati sigv Mvbicvmve, sagiatir: Ciati taci vitv cvrtiar orve obet, v faci viti volv tive. Rictv tive sati siae, da cvindi li cvmvati agici tive tvv.

Weer teruggekeerd op hun land waren beiden ontevreden over deze raad, want ieder meende gelijk te hebben. Zij overlegden met elkaar en zeiden: Waarom zouden wij in onmin geraken? Laten wij dit geschil nu voorleggen aan Parae; zij is zeer wijs en zal ons zeker kunnen raden.

Parae, de vraag vernomen hebbende, sprak en zeide: Beter nog dan de levenden kunnen onze voorouders hierover beslissen, want zij zijn geen partij in enig geschil. Stelt deze vraag aan onze voormoeder Vabati, die bij de Grote Moeder verkeert. Zij zal u haar beslissing kenbaar maken.

En zij keerden huiswaarts en riepen de voormoeder aan. En zie, een groep kauwen streek neer, nauwkeurig langs de grenslijn die reeds uit Vitasi's raad was gevolgd.

Deze gebeurtenis werd spoedig bekend, en het volk roemde de wijsheid van beide vrouwen.

Doch Vitasi en Parae waren niet tevreden over deze zaak. Zij ontmoetten elkaar in Talvmesi en overlegden hierover.

Parae sprak en zeide: Zuster, het is niet goed dat het volk onze uitspraken in twijfel trekt. Hoe licht zal men bij een volgend geschil de hand niet tegen elkaar opheffen?

Ook Vitasi was deze mening toegedaan. Maar zij vonden geen oplossing voor dit vraagstuk.

Op dat ogenblik kwam een jonge maagd van zes jaren oud op hen toe lopen, en bleef in hun midden staan.

Vitasi bezag haar en sprak: Wat is er, lief kind? Wij zijn druk met het bespreken van gewichtige zaken.

Het kind, Asteri geheten, zag naar haar op en antwoordde: De Grote Moeder heeft tot mij gesproken. Zij sprak de volgende woorden: Gaat naar Vitasi en Parae, en stelt u op in hun midden. Er rust een belangrijke taak op uw schouders.

Vitasi en Parae waren hierdoor diep onder de indruk.

Dit is een teken van de Grote Moeder, zeiden zij. Zij heeft kennis genomen van onze vragen en haar wil kenbaar gemaakt. Het is zekerlijk haar bedoeling dat dit kind zal opgroeien tot haar afgezante.

*V lvtiatir comarlvan sidas, v dae siati
eslvti: Soltiatiir recta Hvammvbive, dae i
Asteri soltiati esa esodi agici verdae tvt. Tvrty
cvrtiar v tvaniar soltiatiir ma esa legi
Mvbicvm fivr cilpi tis per. V nomiatir agici
Cindicvm.*

*Dae abaeriaty, v Hvammvbive esiaty locv
ano lvdae tvrtv Comarli pore.*

* * * * *

En zij riepen het volk bijeen, en aldus werd besloten: Zij zouden een Huis van de Moeder, Hvammvbive, bouwen, waar Asteri zou worden opgevoed tot een waardige afgezante van de Grote Moeder. Alle vragen en geschillen zouden zo, middels haar, kunnen worden voorgelegd aan Mvbicvm. En zij noemden de afgezante *Cindicvm*, de Grote Dochter.

Aldus geschiedde, en de tempel Hvammvbive werd de belangrijkste plaats voor heel het volk Comarli.

* * * * *